

EL BOSC SAGRAT

(2005 – 2011)

SANTA BARRA

(2014 – 2015)

Joan Pascual Mallada
Enric Garriga Martí

AROLA EDITORS

DE LA POÈTICA ESCÈNICA A LA COMÈDIA DE L'ART DEL SEGLE XXI

Veient els espectacles de Zona Zàlata, especialment els que considerem de gran format —d'una hora de durada o més—, estrenats majoritàriament al Teatre Metropol de Tarragona, probablement cap espectador diria que el nostre és un teatre de text. Als nostres espectacles predomina la fisicitat i els aspectes visuals i sonors, però no la paraula. No obstant això, sí que hi ha un guió escrit al darrere i també, sempre, hi ha la paraula, el text dit. Paraula i text dit que predominava ja al primer espectacle, *Bis a Bis* (1986, text de Marta Grau i Joan Pascual), continuava omnipresent a *Senyores i senyors* (1990, text de Joan Cavallé), *El metge fingit* (1993, de Molière), o tenia molt de pes a *Potser... demà* (1998, amb text de Xus Garcia, Joan Pascual i Enric Garriga) i a *Records* (2005, amb textos poètics de Magí Sunyer i altres de Joan Pascual i Enric Garriga).

És a partir d'aquestes proves —i de l'experiència que hem acumulat escrivint a quatre mans obres de

teatre popular romà per a l'Aula de Teatre de la Universitat Rovira i Virgili (i que s'han estrenat al festival Tàrraco Viva d'ençà del 2001—, que el Joan i l'Enric ens llencem a la piscina de fer els guions i els textos dels següents espectacles zalatians entre tots dos, augmentant visiblement la proporció de text dit en escena. *El bosc sagrat* (2011) i *Santa barra* (2016), els dos guions que presentem en aquest volum, són els exemples més recents d'aquest plantejament. I en continuem dient guions, i no «text dramàtic», perquè el resultat textual que teniu a les mans ensenya les costures, la dramaturgia hi és tant present com els diàlegs: hi ha escenes senceres on gairebé només hi ha la didascàlia, al costat d'escenes plenes de diàleg.

EL MÈTODE ZÀLATA

Aquest resultat textual és fruit de la nostra manera de construir els espectacles: la improvisació dels actors a partir de temes i músiques proposades pel director (Joan Pascual) és el motor i la gènesi de l'obra, de la qual només el director té una idea genèrica, generalment, i sobre aquesta idea inventa els subjectes de les improvisacions que proposa.

El guió i els diàlegs i les frases dits es comencen a escriure a partir del moment que el conjunt d'improvisacions pren ordre i forma com a espectacle al cap del director. L'embrió dels diàlegs i moltes de les frases que es diuen a l'espectacle sovint sorgeixen de les improvisacions, durant

el procés constructiu, al treball de sala o durant les tertúlies de valoració de l'assaig.

Al principi de cada escena solem posar-hi el resum d'aquesta i, en algun cas, la connexió amb l'anterior. També hi incloem el nom d'algunes de les improvisacions que, fixades i codificades, són la base i l'estructura de l'escena. Després es desplega en acotacions més detallades i diàlegs i frases concretes. Aquestes improvisacions que són la base de l'escena són aquelles que el director a seleccionat i ordenat de la fase inicial de treball de sala, improvisant individualment o en grup a partir dels temes proposats.

Hi ha una terminologia pròpia que, amb el temps, ha configurat un llenguatge que permet explicar, o explica, de manera sintètica i acotable, una part dels processos de recerca escènica de Zona Zàlata: els codis, el pensament únic, les professons, els crescendos, els balls populars, el cap de sorra o convulsions circumstancials... Tot seguit oferim unes quantes explicacions i pistes per facilitar la interpretació del nostre argot «zalatià».

ARGOT ZALATIÀ

Els codis pretenen configurar unes formes corporals pròpies de cada actor, i que posicionen cada cosa en estadis diferents i personals; posions més enllà dels estereotips i que són una herència de les cadenes corporals utilitzades pels col·lectius del tercer teatre com a eina d'entrenament i retrobament de l'actor amb el seu cos, des de la pura

acció física. Aquest codis, que sorgeixen de les improvisacions, poden evolucionar i convertir-se en motors de la construcció de personatges i escenes amb certa estructura dramàtica. A cada espectacle hi ha uns quants codis que defineixen la personalitat, la gestualitat i els desplaçaments dels personatges.

Un altre ús de les improvisacions fixades és el d'aplicar els codis construïts amb un objecte determinat a un altre objecte absolutament diferent de l'original, com a l'escena 7 de *Santa barra*, on realitzem amb panets una acció prèviament codificada amb cadires. O bé, simplement, sense cap objecte, com a l'escena 7 d'*El bosc sagrat*, la dels anuncis, que prové d'una improvisació amb teles llargues i que, a l'espectacle, els personatges reproduïen, fent les mateixes accions, però sense la tela.

El pensament únic és un joc escènic que utilitzem moltes vegades per compartir accions físiques entre tots els actors i que podem comparar al joc del rei: copiem accions i les desenvolupem. Aquesta tècnica consisteix que en una escena, en què cada personatge aplica un determinat codi propi, a partir d'una contrasenya, tots conflueixen al codi d'un de concret, la qual acció produeix un efecte coreogràfic visualment impactant i sorprenent.

Un exemple de com fem el pensament únic pot ser:
1a contrasenya: tots es paren i es fixen en el qui l'ha dit;
2a contrasenya: tots imiten el qui l'ha dit;
3a contrasenya: cadascú torna als seus codis... D'aquesta manera es poden fer tantes rondes com es vulgui o calgui. Exemples

de pensament únic coral es troben a l'escena segona d'*El bosc sagrat* o a la setena de la *Santa barra*.

Les professons són accions que ens posicionen dins de l'espai i ens permeten remuntar-nos als rituals iniciàtics dels antics. Cerquem formes de reivindicar-os com a col·lectiu. Els actors, a partir d'impulsos sonors o textuals, acaben circulant en fila i executant una acció col·lectiva de forma linial —un darrere de l'altre, o un al costat del altre—, o en forma de grup compacte, de vegades seguint un líder. Poden fer-se corporalment i/o manipulant objectes. Mostres de totes aquestes variants es troben a les escenes primera, tercera, vuitena i onzena d'*El bosc sagrat* i a les escenes primera i sisena de la *Santa barra*.

La tècnica del crescendo l'apliquem amb accions físiques i/o sonores al servei del ritme i de l'acció sostinguda en el temps i en l'espai. Es tracta de potenciar la intensitat de les accions escèniques incrementant o variant els ritmes corporals i/o vocals.

Diem balls populars a les propostes físiques inspirades en danses tradicionals del territori amb les que hem conviscut. Són útils com a inspiració i sempre són susceptibles d'evolucionar i ser transformades. De les diferents variants de balls que utilitzem als nostres muntatges, als dos d'aquest volum hi apareixen el ball de gegants —a l'escena segona d'*El bosc sagrat* i a la sisena de la *Santa barra*— i el ball de Serrallonga —a l'escena quarta d'*El bosc sagrat*.

Finalment, el cap de sorra o les convulsions circumstancials són propostes corporals on la part superior del cos,

bàsicament el cap —de vegdes podem aplicar el format a tot el cos—, determina un neguit físic que ens tensiona com a actors i tensiona l'espectador per la seva potència i transgressió. Són moviments convulsos que s'incrementen i intensifiquen a través de crescendos, com els de les escenes tercera i setena d'*El bosc sagrat* i la vuitena de la *Santa barra* —en aquesta, amb sacsejament d'objectes incorporat. Fins i tot n'hi ha la versió antitètica a l'escena tercera del primet text: l'acció de l'home adormit, el personatge que s'apaga i es desinfla completament.

NOTES PER A EL BOSC SAGRAT / SANTA BARRA

1. L'obra *El bosc sagrat* es va estrenar els dies 18 i 19 de març de 2011 al Teatre Metropol de Tarragona.

2. L'obra *Santa barra* es va estrenar els dies 14 i 15 de març de 2015, formant part de l'espectacle *Transicions*, al teatre Metropol de Tarragona. Citant el que vam escriure per al programa de mà, «Transicions són dos espectacles en un: partint de la pantomima clàssica romana —primera història, *A la casa de Mecenes*—, ens anirem endinsant, a poc a poc i sense avisar, amb una transició subtil, en una nova història —*Santa barra*— situada en un món actual, proper al teatre dansa i que nosaltres anomenem, per les seves característiques, la Comèdia de l'art del segle XXI.».

L'escena de transició ha quedat omesa a la versió del text que presentem en aquest volum. El text d'*A la casa*

de Mecenes està inclòs al volum *Teatre popular romà. Comèdia, titelles, poesia priàpica i pantomima*, obra dels autors d'aquest volum i de Joan Rioné (Publicacions URV, 2016).

3. Les notes entre parèntesi del tipus (P5, P14) que apareixen al costat dels personatges del text de *Santa barra* fan referència a la pista corresponent de les gravacions de les veus en off, que es van realitzar als estudis de Tarragona Ràdio i que formen part dels arxius de la companyia Zona Zàlata. En cas de voler muntar l'obra, es recomana enregistrar de nou les veus en off amb les dels actors del muntatge.

4. De tots dos espectacles se'n poden veure fragments en documents de vídeo i reculls fotogràfics tant al web de Zona Zàlata (www.zonazalata.com) com al canal de la companyia a Youtube.

EL BOSC SAGRAT

(2005 – 2011)

Fitxa artística d'El bosc sagrat

Guió: Joan Pascual

Dramatúrgia i textos: Joan Pascual i Enric Garriga

Actors: Marta Grau, Àlex Manríquez, Toni Martí, Josep M. Antiller, Oriol Montesó, Sergi Roig, Enric Garriga, Joan Pascual

Escenografia: Joan Pascual i Pere Espanyol

Instal·lació plàstica: Per Espanyol, Joan Pascual i Àlex Manríquez

Composició musical: Anton Baixeras

Músics: Dani Català (guitarra), Xavi Masjoan (bateria), Àngel Alonso (bateria), Anton Baixeras (contrabaix) i Gerard Marsal (saxofon)

Vestuari: Marta Grau

Il·luminació: Lluís Guzmán

Maquillatge: Gemma Planchadell

Director tècnic: Pedro Alba

Ajudant de direcció: Ramon Civit

Direcció: Joan Pascual

Producció: Zona Zàlata, Trinxera Creacions, L'Ovella Vermella, Ajuntament de Tarragona

PERSONATGES

J, L'OPERARI

M, L'OPERÀRIA

PITU VALVENY GARCIA

TOMEU TOMÀS TORRELL

FERNANDO LÓPEZ LÓPEZ

JOAN ALBERT CAPDEVILA AGUSTENDI

IURI IVANOV

TONI INOT

PRÒLEG

J entra cantant «Volando voy, volando vengo», observa la platea a mesura que va netejant l'espai, una botiga d'electrodomèstics en estat de pausa vital.

M entra amb un transistor per on sona música comercial i neteja l'altra part de l'espai, s'observen i es reconeixen i comença un primer diàleg.

J: Després de vint-i-cinc anys netejant aquest espai i intentant treure «brillo» a un terra que ha estat testimoni de tantes i tantes coses, cada cop que veig aquest aparador, aquesta enorme finestra oberta al món, tinc la sensació que sóc un actor que està intentant posar en escena una història que encara no té marcat el final.

M: Encara que sembli que avancem, sempre anem donant tombs per acabar tornant als mateixos llocs, cíclicament... I el final sí que el tenim clar: la mort.

J: Uf, treu-me-la, aquesta paraulota, de la vista.

M: Doncs ja veus quina és la teva miserable història: netejar cada nit el mateix terra..., que ja quasi són transparents, les rajoles, de tant que els hem passat la baieta! Quina escena! Quina absurda comèdia!

J: Calla, calla, aixafa guitarres, però escolta..., para un moment i mira. (*Assenyalant cap a l'aparador.*) No tens la sensació que algú ens observa? Què hi deu haver a l'altre costat del vidre? Tu entens alguna cosa del que passa a l'altre costat del vidre? Tinc la sensació que ens manipulen, ens enganyen, ens dirigeixen, ens menyspreen, ens esclafen com a detritus, ens exterminen lentament...

M: Misèria d'humans! Aquesta és la qüestió! Mi-sè-ri-a hu-ma-na... De mi i hu, Mihi, mihu, miau fa el gat quan és acaronat per les mans d'una dona humana, o d'un home humà!

J: Existeixen els homes humans? Jo sempre he pensat que ens domina la part animal. D'aquí totes les animalades que cometem al cap del dia, parlem, parlem i parlem molt, diem que pensem, naixem, ens reproduïm i morim...

M, l'interromp, sarcàstica: Això sí que és la llibertat!

J: Què? La mort?

M: Ves si no! Ja hi tornes, amb la mateixa cantarella cutre de filòsof de pa sucat amb oli, i ni te n'adones!

J, distret: Sí, carinyo...

M: Au, tira cap a la secció de cuines, il·luminat!

J, *tornant a tocar de peus a terra:* El que tu diguis, carinyo.

Tots dos se'n van cap a la secció de cuines. M agafa el transistor i, a mida que s'allunya...